

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут
бізнес-технологій «УАБС»

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ

V Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
(Суми, 19–20 листопада 2020 року)

Суми
Сумський державний університет
2020

УДК 336.71(477)

П78

Редакційна колегія:

І. О. Школьник, д-р екон. наук, проф.
(головний редактор);

І. В. Белова, д-р екон. наук, доц., проф.;

І. І. Д'яконова, д-р екон. наук, проф.;

І. І. Рекуненко, д-р екон. наук, проф.;

С. В. Леонов, д-р екон. наук, проф.;

О. В. Кузьменко, д-р екон. наук, проф.

Рекомендовано до видання

*вченою радою Сумського державного університету
(протокол № 6 від 24 грудня 2020 року)*

Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (м. Суми, 19–20 листопада 2020 року) / Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС» Сумського державного університету. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – 317 с.

Збірник містить тези доповідей учасників V Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України» (м. Суми, 2020 р.).

Розрахований на фахівців фінансової та банківської систем, керівників і спеціалістів підприємств усіх форм власності, науковців і студентів закладів вищої освіти.

УДК 336.71(477)

© ННІ БТ «УАБС» СумДУ, 2020

УДК 657.422.8

Пігуль Наталія Георгіївна

к.е.н., доцент

Кічова Вікторія Володимирівна

магістрантка

Сумський державний університет

ПРОБЛЕМНІ КРЕДИТИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ РЕГУЛЮВАННЯ

На сьогоднішній день будь-який банк у своїй діяльності наражається на безліч різноманітних ризиків, серед яких є валютні, репутаційні, інвестиційні та ін. Проте більшість операцій банків все ж пов'язана з кредитуванням, тому кредитний ризик залишається найбільш масштабним та суттєвим в банківській діяльності. Ефективність кредитної політики підтверджується дохідністю кредитного портфелю банку. Проте недооцінка наявного або потенційного кредитного ризику може призвести до виникнення проблемної заборгованості, а в перспективі, і до отримання фінансових втрат або банкрутства. Тому дослідження стану проблемної заборгованості банків та розроблення методів удосконалення управління нею є актуальним питанням сьогодення.

Дослідження сутності категорії «проблемний кредит» та питань щодо управління ним здійснили багато вчених-економістів, а саме: Л.О. Примостка, О.В. Барановський, І. В. Сало, О. І. Лаврушин, В. Я. Вовк, В. Л. Кльоба І. В. Бєлова, Т.М. Болгар, С. М. Фролов, Є. Г. Рясних та інші. Одна група вчених вважають, що проблемний кредит – це кредит, за яким банк лише вбачає небезпеку своєчасного погашення [5,6]. Інші автори під проблемним кредитом розуміють заборгованість, за якою своєчасно не проведені один або декілька платежів. На наш погляд, проблемний кредит це заборгованість, за якою порушуються умови його повернення, погіршується якість забезпечення чи фінансовий стан боржника.

Аналіз стану проблемних кредитів передбачає оцінку кредитного

портфеля, що представляє собою сукупність позик, наданих банком на певну дату з метою отримання доходу у вигляді відсотків. Кредитний портфель включає агреговану балансову вартість усіх кредитів, у тому числі прострочених, пролонгованих і сумнівних щодо повернення та є втіленням кредитної політики банку і невід’ємною складовою його загальної стратегії розвитку [1].

Обсяги наданих кредитів та частка непрацюючих кредитів банків України за 2017–2019 рр. представлені в табл. 1.

Таблиця 1 – Динаміка розміру кредитного портфелю, непрацюючих кредитів та резервів за ними протягом 2017–2019 рр. [4].

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Кредитний портфель, млн. грн.	1090914	1193558	1097684
Темп зростання кредитного портфеля, %	-	9,4	-8
Обсяг непрацюючих кредитів, млн. грн.	594999	630767	530780
Темп зростання непрацюючих кредитів, %	-	6	-15,9
Частка непрацюючих кредитів у кредитному портфелі, %	54,5	52,8	48,4
Резерви за непрацюючими кредитами, млн. грн.	505721	546453	471268
Покриття банками проблемної заборгованості, %	46,3	45,7	42,9

Аналізуючи дані таблиці 1, слід зазначити, що протягом аналізованого періоду обсяг кредитного портфелю суттєво не змінювався, проте в 2018 році він збільшився на 102644 млн. грн., тобто на 9,4% в порівнянні з 2017 р., що є наслідком зростання нового роздрібного кредитування. Частка проблемних кредитів має тенденцію до зниження. На початок аналізованого періоду непрацюючі кредити становили більшу половину кредитного портфелю (54,5 %). За 2019 рік обсяг проблемних кредитів в українських банках уперше за останні роки знизився нижче рівня 50% і на 1 січня 2020 року становив 48,4 %, що є позитивною тенденцією та свідчить про підвищення рівня якості портфелів [4].

Обсяг непрацюючих кредитів досяг найвищого показника у 2018 році 630767 млн. грн., проте вже в наступному році знизився на 99987 млн. грн.

Значні обсяги непрацюючих кредитів зумовлюють величезні збитки банків, погіршують їхню фінансову стійкість та обмежують можливості

відновлення кредитування. Непрацюючі кредити в майбутньому можуть бути погашені за рахунок резерву за кредитними операціями. Проведений аналіз зміни якості кредитного портфеля вітчизняних банків дозволив виявити резерви, які у разі необхідності покриватимуть лише 42,9% проблемних кредитів [2].

На появу проблемної заборгованості, як і на будь-який інший процес в банківській діяльності впливають певні фактори, що покращують або погіршують ситуацію. На зміну стану проблемних кредитів впливають, як керовані, так і некеровані фактори. Під керованими факторами розуміють: недосвідченість уповноважених працівників, суб'єктивність працівників банку відносно позичальника, технічні помилки, тобто фактори, що відображають кредитну політику банку в цілому. Під некерованими, наприклад, економіко-соціально-політичні шоки, та (або) їх несприятливий вплив, що збільшує вірогідність переходу наданої позики до групи проблемних кредитів, особливості конкурентної середовища та галузі позичальника, і суттєві зміни в них .

З метою зниження проблемних кредитів в банківській системі необхідно використовувати певний інструментарій, який знизить рівень проблемної заборгованості та покращить ситуацію в цілому по банківській системі. Фролов С., Олійник В. та Гиренко І. виділяють дві основні групи методів управління проблемними кредитами: реструктуризацію кредитної заборгованості та ліквідацію проблемних кредитів [3]. Дані методи передбачають або суттєву зміну певних умов кредитування, створення більш сприятливих для боржника, або продаж кредиту третій особі. Зазначені методи дозволять знизити обсяг проблемних кредитів та зміцнити банківську систему в цілому.

Подолання проблемної заборгованості вітчизняних банків доцільно здійснювати за наступними напрямками:

- формування достатніх обсягів резервів під заборгованість;
- вибір та реалізація моделі реструктуризації проблемних активів у банківській сфері, наприклад створити банк проблемних активів або перехідний банк (із залученням держави або приватних інвесторів);

- спрощення механізмів продажу, передачі, списання активів, у тому числі в межах проведення досудових процедур та ін.

Отже, необхідно зазначити, що значна частка проблемних кредитів у кредитному портфелі банків суттєво уповільнює розвиток банківської системи країни. З метою зниження обсягів проблемної заборгованості доцільно здійснювати реструктуризацію проблемної заборгованості, а також впроваджувати практику перекредитування за умови неможливості позичальником своєчасного погасити кредит.

Список використаних джерел:

1. Рясних Є. Г. Система управління кредитним портфелем у комерційному банку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 2. С. 146– 149.

2. Жежерун Ю.В. Формування резервів за кредитними операціями вітчизняних банків. *Вісник Черкаського навчально-наукового інституту*. 2018. №1. С. 24 – 29.

3. Фролов С. М. Удосконалення механізму управління проблемними кредитами банку. *Вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2012. № 1. С. 245 – 250.

4. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення: 08.10.2020).

5. Кльоба В.Л. Ситуаційний центр банку як ефективний напрям удосконалення управління врегулюванням проблемної заборгованості. *Вісник НЛТУ України*. 2009. № 19.8. С. 240-246.

6. Лаврушин О.І. Банківський менеджмент: навч. посібник/ за ред. О.І. Лаврушина. Москва: КНОРУС, 2009. 560 с.